
ОЛЕНА ГАСЬКЕВИЧ

Фотографії – ВАЛЕНТИНА ТОМЧУК

СВІТ РІДНОЇ ПРИРОДИ – ОДНЕ ІЗ ДЖЕРЕЛ ТВОРЧОСТІ Ю. СЛОВАЦЬКОГО

Світ рослин супроводжував митця від моменту його народження до останніх днів.

У своєму «поетичному саду» Словацький зібрав 217 різноманітних видів рослин, часто теж вживав загальні назви – *лука, ліс квітка, дерево, бур'ян, степ.*

Рослини, присутні у його драматургії - це й дійові особи, на перший погляд непомітні, але без них твори стали б схематичними. Деревом прадитинства поета була тополя: „*Здавалося мені, що ангел мій охоронець зі смутком оповідав, як було коло мене в першій хвилі мого життя. Я чув, як після меси Бабуня т виходила на східці будиночку, біля яких росли дві тополі – чув, як відчиняла двері і питала про мене ...*”

{joomplucat:312 limit=21/columns=3}

В уяві поета рідний будиночок постає оточений зеленню. „*Мамо моя, колись малий наш будиночок, білий як сніг, з зеленими ставнями, з червоним дахом, обсадимо різнокольоровими мальвами. Позаду буде рости кілька ялин, кілька берез тремтливих і стежки будуть висипані жовтим піском і ластівки будуть гніздитися над ганком...О, яке б то було щастя!*»

Мальви тут Словацький називає своїми улюбленими квітами. Згадує їх у своїй творчості не часто, лише 12 разів, але вони займають в душі поета особливе місце. Ці невибагливі квіти охоче ростуть як в квітниках так і на пустирях та узбіччях, наче барвистою вишивкою прикрашаючи рідну землю.

Нічого дивного, що літературна та епістолярна спадщина Словацького так рясніє різноманітними дендрологічно-флористичними екземплярами, адже він зростав серед надзвичайно багатой природи. Унікальність рослинної шати кременеччини у тому, що вона поширюється на рубежі двох ботанічно-географічних поясів – Поділля і Полісся і двох кліматичних – середземноморського і континентального. Тут росте понад 1200 видів квітучих, у тому числі 18 реліктових і 16 ендемічних. Тому варто помандрувати слідами поета до тих чарівних місць, де „*зірки небесні й, квіточки червоні...*» складають поему. Прип

ускають, що «квіточки червоні» то польові маки, але в контексті з

являється певна диспропорція. Квіт маку досить великий, щоб відповідати зменшеній формі «квіточки». Можливо йдеться про гвоздику Анджейовського

dianthus

Andrzejowskianus

]

що росте на схилах кременецьких пагорбів

Таким чином, ботаніки уславили друга родини Словацьких- Янушевських, видатного ботаніка, викладача Кременецького Ліцею, а згодом Київського університету св. Володимира, письменника і просто хорошу людину – Антонія Анджейовського. Квіти цього виду гвоздики, що мають форму малесеньких зірочок, досконало гармоніюють із «зірками небесними».

Трапляється, що ледь вловимий звук чи запах може навіяти безліч споминів, викликати затерті у пам'яті образи з далекого минулого, нагадати про близьку людину. Таку магічну дію мав для поета запах конвалії. Писав до матері із Парижа: - „Найгарнішій з дочок моїх дам ім'я хресне Твоє і це ім'я довго звучатиме, поєднане із запахом конвалії, що росте на Черчі- це лише можу - звук, голос, відгомін дати нашому смутку.

Степ в уяві Юліуша Словацького асоціюється із Україною в географічному понятті 19 ст., терени якої охоплювали Наддніпрянщину. Цей, овіяний романтикою козацький край, відвідав поет в 1827 році. Безкраї простори, вкриті шатою буйної рослинності мали справити величезне враження на поета-романтика, щоб потім стати фоном для багатьох його творів. Незрівнянний запах квітучого степу згадує поет і в «*Думі про Вацлава Жеву ського*

»

Виняткове місце в творчості Юліуша Словацького займає Поділля як образ «приватної вітчизни» у ширшому її розумінні. В «*Беньовському*», декларуючи свої естетичні преференції, поет називає найрідніші йому рослини і дерева: це згадані вже конвалія, польова троянда, береза, ялина й калина.

Незважаючи на те, що Кременець для Словацького безумовно і назавжди залишився «малою вітчизною», його рання юність була пов'язана із Литвою. Так як запах конвалії був для Словацького символом рідного Кременця, бальзамічний аромат сосни навівав спогади про Литву, «про дні, проведені між соснами».

У розмові з ворожкою, про яку згадував у листах до матері, поет своєю улюбленою квіткою назвав троянду. Цей найпопулярніший у європейській культурі флористичний символ поет вживає аж понад 300 раз, використовуючи її найрізномірніші символічні значення. Поет вважає, що троянда є посередником, що єднає реальний світ із світом духовним. . Особливо характерною для українського краєвиду квіткою була для Словацького «польова троянда». Найімовірніше, поет мав на увазі дику троянду або шипшину (*rosa kanina*), що широко розповсюджена по цілій території України.

Світ природи у Словацького є уособленням краси, досконалості, джерелом захоплення Творцем.

Поезія Словацького, його епістолярна спадщина та щоденник свідчить про розвинуте вміння спостереження світу, що поєднанні із базовими знаннями природи та обізнаністю із європейською літературною традицією дало багато високохудожніх образів, де природа є не лише тлом, сценерією на фоні якої розвиваються події. У драматургії Словацького рослини нерідко стають дійовими особами, на перший погляд непомітними, але без них твір став би схематичним. Краса світу, віддзеркалена у природі стала частиною душі поета, якою він щедро ділиться у своїх ліриках.
